

Polityka senioralna

Miasta Poznania

na lata 2023-2026

Poznań 2023

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Podłoże społeczno-demograficzne.....	5
II. Działania na rzecz seniorów realizowane przez Miasto Poznań	9
1. Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków.....	9
2. Rozwój transportu przyjaznego starzeniu się.....	9
3. Rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się	11
4. Tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych	13
5. Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej.....	16
6. Tworzenie warunków do partycypacji obywatelskiej najstarszych mieszkańców Poznania i możliwości zatrudnienia oraz utrzymania pracy	19
7. Pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji oraz informacji	21
8. Rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych oraz ochrony zdrowia.....	21
III. Założenia programu polityki senioralnej Miasta Poznania	32
IV. Adresaci programu polityki senioralnej Miasta Poznania.....	33
V. Cele główne programu polityki senioralnej Miasta Poznania	33
VI. Kierunki działań	34
VII. Zadania do realizacji	34
1. Kierunek: Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków.....	35
2. Kierunek: Rozwój transportu przyjaznego starzeniu się.....	36
3. Kierunek: Rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się	37
4. Kierunek: Tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych.....	38

5. Kierunek: Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej.....	39
6. Kierunek: Tworzenie warunków do partycypacji obywatelskiej najstarszych mieszkańców miasta oraz możliwości zatrudnienia i utrzymania pracy	40
7. Kierunek: Pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji i informacji.....	41
8. Kierunek: Rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych oraz ochrony zdrowia.....	42
VIII. Zasady wdrażania i realizacji polityki senioralnej Miasta Poznania.....	44
IX. Zasady monitorowania i ewaluacji.....	45
X. Podmioty odpowiedzialne i zaangażowane	47
XI. Zespół projektowy	48
Bibliografia.....	49

Wstęp

Proces starzenia się społeczeństw jest zjawiskiem obserwowanym od lat w krajach rozwiniętych ekonomicznie, w tym także w Polsce. Tym samym zwiększa się udział osób starszych w populacji. Dlatego „warto proponować narzędzia, dzięki którym będą mogli angażować się w życie i politykę społeczną oraz przejawiać aktywność obywatelską”¹.

Seniorzy² są bardzo zróżnicowaną grupą. Należy postrzegać ich potrzeby i potencjał w sposób wielowymiarowy. W tej grupie są osoby aktywne fizycznie i społecznie, samodzielne, utrzymujące satysfakcjonujące relacje z bliskimi i przyjaciółmi oraz takie, które mają potencjał i chcą się rozwijać, ale potrzebują rzetelnych informacji i wskazówek oraz zachęty do aktywnego udziału w życiu społecznym miasta. Odrębną grupę stanowią seniorzy niesamodzielni, częściowo lub całkowicie zależni od wsparcia innych osób czy instytucji. Dlatego też w działaniach podejmowanych przez Miasto Poznań powinno się nadal uwzględniać potrzeby zarówno osób starszych samodzielnych, osób częściowo zależnych, które potrzebują czasowego wsparcia i opieki, jak również osób niesamodzielnych, całkowicie zależnych od pomocy innych.

Miasto Poznań już od ponad 20 lat podejmuje różnorodne inicjatywy na rzecz poprawy jakości życia najstarszego pokolenia mieszkanki i mieszkańców miasta. W programie „Polityka senioralna Miasta Poznania na lata 2017-2022” wskazano działania, zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się. Miasto Poznań od 2016 roku należy do sieci Światowej Organizacji Zdrowia „Miast Przyjaznych Starzeniu się”. Natomiast w październiku 2017 roku zaprosiło 20 miast do wspólnego podjęcia prac zmierzających do wypracowania jak najlepszych rozwiązań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, a także do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. W rezultacie rozmów

¹ Senior.Hub Instytut Polityki Senioralnej, „Ocena potrzeb w zakresie wsparcia dla Seniorów w Polsce – raport z badania opinii społecznej”, 2021, s. 18.

² Senior – pojęcie wieloznacznie interpretowane, mające na celu podkreślenie wartości i znaczenia osoby starszej w danym otoczeniu. Termin najczęściej stosowany jest w gerontologii oraz literaturze pięknej. Do najczęstszych interpretacji możemy zaliczyć użycie słowa „senior” wobec najstarszej wiekiem osoby w danej społeczności lokalnej, rodzinie (senior rodu). Tego pojęcia używa się także do określenia większych umiejętności, w powiązaniu z wiekiem i/lub czasem podejmowania działań, doświadczeniem (np. grupa seniorów w sporcie). W organizacjach, stowarzyszeniach może odnosić się do grupy osób, które wcześniej aktywnie uczestniczyły w pracach, aktualnie są członkami honorowymi. Zwyczajowo „senior” oznacza osobę, która jest w wieku emerytalnym (za: „Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności”, red. A. Zych, Katowice, t. 3, 2017).

miasta podpisały „Deklarację współpracy prezydentów miast w obszarze polityki senioralnej”. Tym samym Miasto Poznań przyjęło założenie, aby działania na rzecz poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców zintegrować, nadając im wspólny cel: uczynienie miasta coraz bardziej przyjaznym starzeniu.

Wspieranie seniorów, kreowanie i dostarczanie adekwatnych usług w zakresie opieki medycznej, pomocy społecznej i sektora świadczeń, a także organizacja przestrzeni publicznej, integracja międzypokoleniowa i aktywność społeczna osób starszych są jednym z ważniejszych priorytetów działań Miasta.

Niniejszy dokument wyznacza kierunki działania Miasta Poznania w zakresie polityki senioralnej na lata 2023-2026. Proponowane zadania wpisują się w Strategię Rozwoju Miasta Poznania 2020+, w której działania strategiczne uwzględniają potrzeby najstarszych mieszkańców. Proponowane kierunki i działania odpowiadają na założenia dokumentów: „Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność” (uchwała Nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 roku) oraz „Strategii i rozwoju usług społecznych, polityki publicznej do 2030 roku (z perspektywą do 2035 roku)” (uchwała Nr 135 Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2022 roku).

Kontynuowanie programu polityki senioralnej Miasta Poznania będzie przyczyniać się do dalszej poprawy warunków i jakości życia seniorów mieszkających w Poznaniu. Działania na rzecz tworzenia warunków do prowadzenia przez seniorów jak najdłużej samodzielnego życia w dotychczasowym środowisku społecznym uznaje się za priorytetowe.

I. Podłoże społeczno-demograficzne

Według „Oceny potrzeb w zakresie wsparcia dla Seniorów w Polsce – raportu z badania opinii społecznej” z 2021 roku, przygotowanego przez Senior.Hub Instytut Polityki Senioralnej, globalny proces starzenia się społeczeństwa i jego konsekwencje dotyczą również Polski. W kolejnych dekadach nasze społeczeństwo będzie coraz mniej liczne, a jednocześnie coraz większy będzie w nim udział osób starszych.

Raport Fundacji im. Stefana Batorego pt. „W stronę sprawiedliwej troski. Opieka nad osobami starszymi w Polsce” z 2022 roku przypomina, że „ostatnie trzy dekady przyniosły

w Polsce bardzo istotne zmiany demograficzne – zmniejszyła się umieralność, natomiast dzietność spadła poniżej poziomu prostej zastępowalności pokoleń. W kolejnych dekadach nasze społeczeństwo będzie coraz mniej liczne, a jednocześnie coraz większy będzie w nim udział osób starszych”³. Raport informuje, że „zgodnie z projekcją ludnościową Eurostatu EURO-POP2019 w roku 2050 ludność Polski będzie liczyć 34,1 mln osób, tj. o 3,85 mln mniej niż dziś, zaś liczba osób starszych wzrośnie do 10,3 mln, czyli o prawie 3,3 mln osób”⁴.

Z tego powodu „łatwo dostępna oraz dobrej jakości opieka nad osobami starszymi i niesamodzielnymi jest jednym z kluczowych wyzwań cywilizacyjnych wynikających z trendów demograficznych, które stoją przed polskim państwem i społeczeństwem”⁵.

Wspomniany raport Fundacji im. Stefana Batorego wskazuje, że „Zmiany struktur wieku ludności wraz z przeobrażeniami demograficznego i ekonomicznego modelu rodziny oraz związanych z nimi zmian struktur gospodarstw domowych i sieci rodzinnych prowadzą do zmniejszania się rodzinnych zasobów opieki (liczby osób, które mogą zajmować się osobami wymagającymi opieki). Te niekorzystne relacje między coraz większą liczbą osób starszych, które mogą potrzebować wsparcia, a zmniejszającą się liczbą potencjalnych opiekunów – członków sieci rodzinnych – wskazują na rosnący deficyt opieki nieformalnej, która stanowi znaczną część wsparcia udzielanego osobom starszymi”⁶.

Przywołany dokument pt. „Ocena potrzeb w zakresie wsparcia dla Seniorów w Polsce – raport z badania opinii społecznej” z 2021 roku pokazuje m.in., jak bardzo został zaniedbany obszar komunikacji i współpracy międzypokoleniowej, sąsiedzkiej. Niecałe 50% seniorów jest aktywnymi uczestnikami życia społecznego. Wszystkich ludzi łączy starzenie się. Należy dbać o komfortową codzienność obecnych seniorów – w ten sposób tworzymy też warunki do dobrej i godnej jesieni życia dla samych siebie⁷.

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej podaje w „Informacji o sytuacji osób starszych w Polsce za 2020 r.”, że „wraz z wiekiem zwiększa się też współczynnik feminizacji. W grupie osób liczących 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypada 139 kobiet

³ Fundacja im. Stefana Batorego, „W stronę sprawiedliwej troski. Opieka nad osobami starszymi w Polsce”, 2022, s. 9.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 14.

(dla ludności Polski wskaźnik feminizacji wynosi 107) (...) jest większy w miastach niż na terenach wiejskich”⁸.

Zgodnie z informacją „Stan i struktura demograficzna ludności oraz liczba budynków i mieszkań w województwie wielkopolskim – wyniki ostateczne NSP 2021” opublikowaną przez Główny Urząd Statystyczny 27 września 2022 roku „szybki przyrost w grupie ludności w wieku emerytalnym, przy jednoczesnym spadku ludności w wieku poprodukcyjnym, a tym samym wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego stanowią konsekwencję postępującego procesu starzenia się ludności”⁹.

Tenże dokument wskazuje również na dalszy postęp procesu starzenia się mieszkańców województwa wielkopolskiego. W porównaniu z poprzednim spisem powszechnym (2011) pod kątem struktury wieku ludności różnice „widoczne są czy to w ujęciu biologicznych, czy ekonomicznych grup wieku (...). W porównaniu z NSP 2011 największe przyrosty obserwowano w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym obejmującym mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet 60 lat i więcej. W okresie dziesięciolecia ta grupa zwiększyła się o 195,4 tys. osób, tj. o 36,6%, a jej udział w populacji ogółem wyniósł 20,8%, co oznacza wzrost o 5,3 p.proc. (w kraju 22,3%; wzrost o 5,4 p.proc.)”¹⁰.

W raporcie Unii Metropolii Polskich pt. „Młodszy nie będziemy. Miasta wobec starzenia się ludności” zwraca się uwagę na uwarunkowania demograficzno-społeczne: „Zmniejszaniu się populacji towarzyszy zmiana struktury wieku mieszkańców w wyniku akceleracji nie tylko procesu starzenia się ludności, lecz także podwójnego starzenia się ludności. Proces podwójnego starzenia się polega na wzroście udziału osób najstarszych w populacji seniorów”¹¹.

Również w Poznaniu zjawiskiem, które będzie nasilać się w kolejnych latach, jest starzenie się mieszkańców. Obecnie mieszka tam 545 073 tys. osób. Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Główny Urząd Statystyczny na koniec 2021 roku (z uwzględnieniem wyników NSP 2021) w Poznaniu mieszka 84 796 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym,

⁸ Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, „Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2020 r.”, 2021, s. 6.

⁹ Główny Urząd Statystyczny, „Stan i struktura demograficzna ludności oraz liczba budynków i mieszkań w województwie wielkopolskim – wyniki ostateczne NSP 2021”, 2022, s. 6.

¹⁰ Tamże, s. 5.

¹¹ Unia Metropolii Polskich, „Młodszy nie będziemy. Miasta wobec starzenia się ludności”, 2022, s. 8.

330 755 tys. osób w wieku produkcyjnym i 129 522 tys. osób w wieku poprodukcyjnym (K60+, M65+), natomiast liczba mieszkańców Poznania w wieku 60+ to 143 222 tys.

Zmiany demograficzne są sporym wyzwaniem dla całego społeczeństwa. Obecna sytuacja demograficzna Poznania wskazuje, że konieczne jest kontynuowanie działań, a także planowanie i podejmowanie kolejnych, które polegają w szczególności na wprowadzeniu coraz bardziej efektywnych instrumentów zapewniających jak najlepsze warunki życia wszystkich poznańskich seniorów. Jak wynika ze wspomnianego raportu Fundacji im. Stefana Batorego, „zachowanie spójności społecznej oraz aktywności obywatelskiej w społeczeństwie, w którym udział osób starszych się zwiększa, będzie wymagał poważnej reformy systemu zapewnienia im opieki i wsparcia”¹².

Na podstawie analizy wyników ankiety pt. „Potrzeby i oczekiwania seniorów w Metropolii Poznań”¹³ z 2021 roku można wskazać m.in. potrzeby seniora. Senior dostrzega deficyty w zakresie oferty ochrony zdrowia i inicjatyw międzypokoleniowych, deklaruje chęć uczestnictwa w wycieczkach krajoznawczych oraz w zajęciach komputerowych i językowych, jest zainteresowany rozwojem kompetencji cyfrowych, szczególnie w zakresie komunikatorów, bankowości online i e-zdrowia. Co istotne, wyniki ankiety są zbieżne z diagnozą postawioną w „Raporcie z badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym”¹⁴ z maja 2022 roku.

W maju 2022 roku na zlecenie Urzędu Miasta Poznania przeprowadzono badania w celu rozpoznania potrzeb i problemów mieszkańców Poznania w wieku senioralnym. Przeprowadzono je za pomocą indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz otwartych warsztatów badawczych dla mieszkańców Poznania w wieku senioralnym oraz osób pracujących z seniorami.

Raport zawiera główne wnioski oraz rekomendacje związane z każdym z 8 kluczowych obszarów funkcjonowania osób w wieku senioralnym.

Potrzeby i problemy wskazywane przez seniorów w trakcie wywiadów pokrywały się w pełni z tymi wskazywanymi przez uczestników warsztatów badawczych, które przeprowadzono także w maju 2022 roku z osobami w wieku senioralnym. W trakcie badań

¹² Fundacja im. Stefana Batorego, dz. cyt., s. 9.

¹³ Stowarzyszenie Metropolia Poznań, „Potrzeby i oczekiwania seniorów w Metropolii Poznań”, 2021.

¹⁴ Miasto Poznań, „Raport z badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym”, 2022.

uczestniczący w nich seniorzy najczęściej problemów i potrzeb sygnalizowali w obszarach opieki medycznej i socjalnej, transportu miejskiego i poruszania się po mieście oraz kultury i edukacji.

II. Działania na rzecz seniorów realizowane przez Miasto Poznań

Miasto Poznań od wielu lat podejmuje różnorodne inicjatywy na rzecz poprawy jakości życia seniorów. Działania te prowadzone są w obszarach zarówno wsparcia społecznego, ochrony i profilaktyki zdrowia, jak i aktywności obywatelskiej oraz społecznej.

Poniżej przedstawiono niektóre działania i inicjatywy realizowane w ramach strategicznych obszarów funkcjonowania Miasta na rzecz poznańskich seniorów, w tym w „Polityce Senioralnej Miasta Poznania na lata 2017-2022”.

1. Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków

Działania, jakie podejmuje się w Poznaniu w zakresie dostępności przestrzeni publicznych i budynków, to m.in.:

- audyty dostępności w instytucjach publicznych: teatrach, muzeach, urzędach, bankach, obiektach sportowych;
- wdrażanie standardów projektowania uniwersalnego;
- dostosowanie budynków Urzędu Miasta Poznania;
- kampanie społeczne i szkolenia.

2. Rozwój transportu przyjaznego starzeniu się

Przykładowe działania w ramach rozwoju transportu przyjaznego starzeniu się:

- Bilet Seniora

Przeznaczony dla osób, które ukończyły 65 lat, a jeszcze nie ukończyły 70. roku życia, zamieszkałych w Poznaniu lub gminach objętych transportowymi porozumieniami międzygminnym na 366 dni – 90 zł); w 2021 roku sprzedano:

✓ 14 668 szt. 366-dniowych Biletów Seniora,

✓ 1329 szt. 90-dniowych Biletów Seniora;

- Transport seniorów na miejskich cmentarzach

Usługa z pakietu Poznań Viva Senior, która dotyczy dwóch miejskich cmentarzy – Junikowa i Miłostowa – i kosztuje 1 zł. Skorzystać z niej mogą osoby w wieku 80+ lub 60+, które mają problem z samodzielnym poruszaniem się. Usługa jest realizowana od poniedziałku do piątku w godzinach 7-15. Od 2019 roku, czyli od początku realizacji projektu, usługę wykonano 646 razy;

- Taksówka dla Seniora

Bezpłatne usługi transportowe z pakietu Poznań Viva Senior, które są świadczone na rzecz osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się komunikacją publiczną. Przejazdy na terenie Poznania mogą odbywać się do urzędu, na cmentarz albo do placówki medycznej. Usługa skierowana jest do osób w wieku 80+ lub 70+, które mają problem z samodzielnym poruszaniem się. Przewozy odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach 7-18. W 2021 roku wykonano 10,6 tys. kursów;

- dostosowanie taboru autobusowego i tramwajowego do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami;
- dostosowanie infrastruktury przystankowej;
- kampanie informacyjne dotyczące kulturalnego korzystania z transportu;

Ogólna liczba tramwajów, którymi dysponowało Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Poznaniu na dzień 31 grudnia 2021 roku, wynosiła 282, z czego 179 to tramwaje niskopodłogowe. Udział tramwajów niskopodłogowych w tej liczbie wynosił 63,48%.

Tabor autobusowy należący do Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego jest w całości niskopodłogowy. W roku 2021 spółka zakupiła 37 nowych autobusów.

Ze względu na osoby starsze i z niepełnosprawnościami w okresie od 2017 do 2021 roku m.in.:

- przystosowano przystanki tramwajowe Półwiejska i AWF w ciągu ul. Królowej Jadwigi;

- wybudowano przystanki typu wiedeńskiego przy ul. Sielskiej wraz ze zmianą organizacji ruchu na ul. Głogowskiej, w ciągu ul. Św. Marcin – Ratajczaka oraz przy Rynku Jeżyckim;
- przebudowano przystanek tramwajowy przy ul. Poznańskiej w kierunku mostu Teatralnego;
- poprawiono dojście dla pieszych do przystanków na os. Lecha;
- przystosowano przystanki autobusowe: ul. Termalna, Sempołowskiej, Przyjemnej i os. Tysiąclecia;
- zmodernizowano pętlę autobusową Krzyżowniki, nawierzchnię platformy przystankowej Hetmańska Wiadukt;
- przebudowano m.in. przystanki autobusowe: Morasko Kościół (w obu kierunkach), Podolany, ul. Rycerska, Spławska i Wietrzna.

3. Rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się

Miasto przyznało seniorom preferencje przy udzielaniu pomocy mieszkaniowej. Na podstawie postanowień uchwały Nr XIX/322/VIII/2019 Rady Miasta Poznania z dnia 19 listopada 2019 roku w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Poznania (ze zm.) osobom powyżej 70. roku życia, w ramach systemu kwalifikacji punktowej, przyznawane są punkty pozwalające na zajęcie wyższych pozycji na listach mieszkaniowej i socjalnej. Skutkuje to przyspieszeniem wskazania lokalu z zasobu komunalnego Miasta.

Jednocześnie odpowiednie postanowienia ww. uchwały pozwoliły na obliczanie dochodów seniorów w sposób szczególny, tj. na zwiększenie o 50% (w przypadku lokalu socjalnego) oraz o 20% (w przypadku lokalu mieszkalnego) kryterium dochodowego w stosunku do osoby, której jedynym źródłem dochodu jest emerytura, świadczenie przedemerytalne albo świadczenie z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz samodzielnej egzystencji.

Miasto Poznań, we współpracy z Poznańskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego sp. z o.o., realizuje program „Mieszkanie dla Seniora”. Lokale oferowane w ramach programu należą do zasobu PTBS sp. z o.o., natomiast Miasto Poznań pokrywa

partycypację w kosztach ich budowy. Tryb kwalifikowania seniorów do zawarcia umowy najmu tego typu lokali uregulowany został zarządzeniem Prezydenta Miasta Poznania Nr 122/2019/P z dnia 21 lutego 2019 r (ze zmianami).

W latach 2005-2010 PTBS sp. z o.o. zrealizowało na potrzeby tego programu 2 inwestycje polegające na budowie:

- 2 budynków mieszkalnych przy ul. Grabowej, tj.: 79 mieszkań, w tym 23 jednopokojowych i 56 dwupokojowych,
- 1 budynku mieszkalnego przy ul. Drewlańskiej, tj.: 68 mieszkań, w tym 40 jednopokojowych, 25 dwupokojowych, 3 trzypokojowe; spośród nich 50 mieszkań zostało przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Mieszkania w tych budynkach zostały przeznaczone dla osób starszych, mieszkających zarówno w lokalach komunalnych, jak i w lokalach w zasobie prywatnym, które spełniały kryteria określone w stosownych zarządzeniach Prezydenta Miasta Poznania. Pierwsze zasiedlanie budynków dla seniorów odbywało się w latach 2008-2010. Nabór do programu ponawiano w 2014, 2017, 2019 i 2022 roku.

Jednocześnie w kolejnych latach Miasto sukcesywnie pozyskiwało dodatkowe lokale z zasobów PTBS sp. z o.o. na potrzeby tego programu.

W 2022 roku Miasto miało do dyspozycji 203 lokale (w tym 89 jednopokojowych i 114 dwupokojowych) w następujących lokalizacjach:

- ul. Grabowa 22 (Dębiec) – 79 lokali;
- ul. Drewlańska 10 (Piątkowo) – 63 lokale;
- ul. Moniki Cegłowskiej 10-22 (Strzeszyn) – 36 lokali;
- pojedyncze lokale przy ul. Murawa, ul. Słowiańskiej, ul. Naramowickiej, ul. Hercena, ul. Roboczej, ul. Kosynierskiej, ul. Konfederackiej, ul. Szyperskiej, ul. Piaskowej – łącznie 25 lokali.

Na bieżąco realizowane jest powtórne zasiedlanie lokali zwalnianych przez dotychczasowych najemców w wyniku tzw. naturalnego ruchu ludności (tj. zgonu lub przeprowadzki). Pod koniec 2022 roku na wskazanie lokalu w ramach programu „Mieszkanie dla Seniora” oczekiwało 127 osób.

W roku 2019 Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych sp. z o.o., w ramach zasobu komunalnego Miasta Poznania, uruchomił pilotażowy program „Mieszkania studyjne dla seniorów”. Celem programu jest poprawa warunków mieszkaniowych i jakości zamieszkania seniorów, dostosowanie powierzchni zajmowanych mieszkań do ich potrzeb, ułatwienie realizacji programów skierowanych do seniorów, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów z powodów mieszkaniowych i społecznych, a także stworzenie narzędzia umożliwiającego jednocześnie wykonywanie zadań z zakresu pomocy mieszkaniowej i pomocy społecznej.

Mieszkania studyjne dla seniorów to lokale, które zostały wydzielone z mieszkań komunalnych o powierzchni przekraczającej 80 m². Lokale wyposażone są w aneks kuchenny oraz łazienkę z wc. W ramach wykonanych prac w 2019 roku powstało 9 mieszkań studyjnych. Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych sp. z o.o. zawarł umowy najmu na wszystkie 9 lokali objętych programem. Kontynuowane są prace nad włączeniem do programu kolejnych mieszkań.

4. Tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych

Ten kierunek jest realizowany m.in. przez różne działania, takie jak:

- Senioralni. Poznań

To wydarzenie o charakterze kulturalno-edukacyjnym, skierowane do mieszkańców Poznania i okolic. Jest analogią studenckich juwenaliów, dzięki czemu ma zwrócić uwagę na fakt, że seniorzy i seniorki – ze względu na swoją liczebność – są drugą siłą w mieście, dlatego ich obecność i potrzeby są szczególnie warte zauważenia i docenienia. Głównym założeniem jest zorganizowanie czasu i przestrzeni dla najstarszych mieszkańców Poznania, pobudzenie ich do działania poprzez edukację, a także manifestacja ich potencjału i zasobów. Projekt zakłada kilka podstawowych działań, tj.:

- ✓ uroczystą inaugurację;
- ✓ miesięczny cykl wykładów otwartych, warsztatów rozwojowych i zajęć dla osób starszych;
- ✓ drzwi otwarte w poznańskich organizacjach, klubach oraz instytucjach działających na rzecz osób starszych.

- Targi VIVA SENIORZY!

Na targach prezentują się firmy, dla których ważny jest odbiorca dojrzały, doceniające wyzwanie, jakim jest spełnianie oczekiwań zdecydowanych, doświadczonych i mądrych konsumentów. Oferta obejmuje tematykę związaną ze zdrowiem, pracą i edukacją, podróżami, sportem, urodą i stylem życia, pasjami, nowymi technologiami i mediami oraz prawem i finansami.

Targi są przestrzenią, w której można zadbać o zdrowie (bezpłatne badania), urodę (firmy kosmetyczne), zorganizowanie wyjazdu (oferta turystyczna), a także poszerzyć swoją wiedzę w wielu różnorodnych dziedzinach.

Targi VIVA SENIORZY! to również przestrzeń dla organizacji pozarządowych i jednostek miejskich, które działają na rzecz osób dojrzałych i starszych oraz podejmują starania w celu ich aktywizacji. W trakcie dwóch dni organizacje prezentują swoją ofertę i pokazują, jak wiele spotkań, imprez kulturalnych, działań społecznych i obywatelskich organizowanych jest na co dzień w mieście i okolicach.

Organizatorzy dbają o to, aby podczas wydarzenia zwiedzający mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach edukacyjnych, rozwojowych i artystycznych.

- Spartakiada Seniorów

Spartakiada Seniorów to cykliczna, darmowa impreza o charakterze sportowym dla osób w wieku 55+. Przez 5 dni zawodnicy rywalizują ze sobą w następujących dyscyplinach sportowych: tenis stołowy, warcaby, szachy, bowling, pływanie (styl dowolny, 50 m), lekkoatletyka.

- Trener Senioralny

Trener Senioralny to bezpłatne, cykliczne i zawierające elementy rehabilitacje zajęcia sportowo-rekreacyjne finansowane w ramach budżetu obywatelskiego przez Miasto Poznań. Są one adresowane do osób po 55 roku życia. „Trener osiedlowy, trener senioralny, trener przedszkolaka” jest największym, kompleksowym programem aktywizacji fizycznej dzieci, młodzieży oraz seniorów w Europie. Przykładowe zajęcia: aquafitness, zajęcia taneczno-gimnastyczne, zajęcia usprawniające z wykorzystaniem siłowni zewnętrznych, ball shape, zdrowy kręgosłup, aquaaerobik gold, indor cycling, nordic walking, zumba, pilates, brydż sportowy, tenis stołowy, joga.

- Mikrogranty dla Seniorów

To dotacje na działania integracyjno-aktywizujące środowisko osób starszych oraz inicjatywy międzypokoleniowe, które realizowane są przez grupy nieformalne (co najmniej 3-osobowe) senierek i seniorów, mieszkających w Poznaniu. W 2021 roku w ramach mikrograntów zrealizowano 28 projektów. Natomiast w 2022 roku zrealizowano 75 projektów.

- Poznańska Złota Karta

Upoważnia do korzystania z szerokiej oferty ulg i rabatów w miejskich instytucjach kulturalnych, sportowych, edukacyjnych oraz prywatnych. W 2021 roku wykonano 2,8 tys. usług.

- Książka dla Seniora

Program umożliwia wypożyczanie książek, audiobooków i filmów z Biblioteki Raczyńskich z dostawą do domu. W 2021 roku 95 osób łącznie wypożyczyło 3,5 tys. książek.

- Senior maluszka tuli

To wolontariat seniorów 60+, którego celem jest pomoc zarówno rodzicom, jak i pracownikom szpitala w opiece nad dzieckiem podczas pobytu na Oddziale Noworodkowym Szpitala Miejskiego im. Raszei. Pomoc ze strony wolontariusza polega na spędzaniu czasu z dzieckiem, przede wszystkim na jego tuleniu (za zgodą rodziców i personelu szpitala).

- Koncerty bożonarodzeniowe i noworoczne dla seniorów

- Senior w Muzie

To cotygodniowe seanse z bieżącego repertuaru w Kinie Muza, które skierowane są do seniorów. Każdy film poprzedzony jest krótką prelekcją, po której odbywa się dyskusja przy kawie i herbacie (poczęstunek wliczony w cenę biletu). Bilety seniorskie są sprzedawane obecnie w cenie 12 zł na podstawie legitymacji emeryta – rencisty lub Karty Seniora, okazanej w kasie.

- Miejsca Przyjazne Seniorom

Głównym celem akcji jest promowanie miejsc działających w Poznaniu, np. kawiarni, sklepów, instytucji kulturalnych, użyteczności publicznej, odpowiadających na potrzeby

starszych mieszkańców poprzez oferowanie atrakcyjnych produktów i usług, stosowanie zniżek czy dostosowanie swojej architektury.

- Animator Senioralny

Projekt skierowany do poznańskich seniorek i seniorów, osób tworzących kluby seniora oraz inne miejsc aktywności senioralnej. Jego celem jest wsparcie tego typu inicjatyw oraz nawiązanie współpracy pomiędzy oddolnymi grupami senioralnymi a Centrum Inicjatyw Senioralnych.

Różnorodna oferta wydarzeń realizowana i finansowana przez inne jednostki miejskie kierowana do seniorów obejmuje również m.in.:

- 79 klubów seniora;
- 6 uniwersytetów trzeciego wieku;
- ulgi przy zakupie biletów wstępu do miejskich obiektów.

Do wzrostu partycypacji osób starszych przyczyniają się również Centra Inicjatyw Lokalnych. W tym celu podejmują one działania, m.in.:

- edukacyjne;
- aktywizujące;
- rozwijające i uczące umiejętności twórczych, językowych, partycypacyjnych oraz społecznych;
- przeciwdziałające wykluczeniu cyfrowemu;
- na rzecz edukowania w zakresie szeroko pojętych nowych technologii i narzędzi (Internet, smartfony, komputery, platformy cyfrowe itp.).

5. Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej

Na tę sferę mają też wpływ cykliczne wydarzenia oraz działania skierowane do seniorów i całej społeczności miejskiej:

- **Potańcówka Senioralna** – cykliczne wydarzenie, zabawa taneczna związana z imprezą Senioralni.Poznań;
- **Poznańskie Dni Rodziny** – integrująca, społeczno-kulturalna oferta atrakcji skierowana do całych rodzin: dzieci, rodziców, seniorów. Wydarzenie odbywa się już od 10 lat na przełomie maja i czerwca;
- **Poznańska Parada Pokoleń** – regularne wydarzenie, które zamyka Poznańskie Dni Rodziny; parada, która łączy pokolenia;
- **Uniwersytety trzeciego wieku** – miejsca, które umożliwiają naukę i poszerzanie swojej wiedzy, pobudzają do aktywności. Obecnie w Poznaniu działa sześć ogólnodostępnych uniwersytetów;
- **Kluby seniora i placówki wsparcia dziennego** – kluby seniora to miejsca spotkań osób starszych. Są to grupy nieformalne, tworzone spontanicznie i prowadzone przez samych seniorów, choć najczęściej wspierane przez jednostki, przy których powstają. Większość klubów funkcjonuje przy organizacjach pozarządowych, ośrodkach kultury, spółdzielniach mieszkaniowych lub radach osiedli czy parafiach. Ich celem jest integracja i wspieranie aktywności osób starszych, ale przede wszystkim zapewnienie im dobrego towarzystwa w pobliżu miejsca zamieszkania. Obecnie w Poznaniu funkcjonuje 79 klubów;
- **Wolontariat Senior 60+** – wolontariat skierowany zarówno do seniorów, jak i do osób młodszych, organizowany w ramach działalności Centrum Inicjatyw Senioralnych. Dzieli się on na:
 - ✓ wolontariat informacyjny – cykliczne spotkania grupy seniorów, która ma jeden cel – pokazać dojrzałym poznaniakom, że warto wyjść z domu. Przygotowane materiały informacyjne wolontariusze dostarczają do wybranych miejsc. W siedzibie Centrum odbywają się specjalne dyżury, podczas których wolontariusze udzielają seniorom informacji na temat oferty w mieście, wydają też materiały informacyjne i prasę senioralną;
 - ✓ wolontariat akcyjny – związany jest z wydarzeniami Targi VIVA SENIORZY! oraz Senioralni.Poznań. Wolontariusze pomagają w przygotowaniach wydarzeń,

w działaniach promocyjnych oraz przy organizacji imprez miejskich, np. koncertów dla seniorek i seniorów;

- ✓ wolontariat cyfrowy – przeciwdziałanie cyfrowemu wykluczeniu najstarszej grupy poznaniaków. Grupa wolontariuszy w różnym wieku pomaga zainteresowanym osobom rozwiązywać bieżące problemy związane z cyfrowym sprzętem podczas indywidualnych konsultacji;
- ✓ wolontariat poradniczy – wsparcie seniorów w formie specjalistycznego poradnictwa. Wolontariusze w każdym wieku prowadzą bezpłatne porady prawne.
- **Warsztaty, pikniki** adresowane do poznaniaków w celu integracji międzypokoleniowej (m.in. Wolontariat Łączy Pokolenia – warsztaty dla dzieci i młodzieży dotyczące starości – skafander starości);
- **Poznańska Akademia Bezpieczeństwa** – powołano ją we współpracy Centrum Inicjatyw Senioralnych z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa Urzędu Miasta Poznania oraz Komendą Miejską Policji w Poznaniu. Celem projektu jest uczulenie najstarszych mieszkańców Poznania na sposoby oszustw „na wnuczka”, „na legendę”, z jakimi mogą się spotkać, a także przedstawienie, jak się przed nimi bronić i jak postępować, kiedy już dojdzie do przestępstwa. Do realizacji zaproszono Komendę Miejską Policji w Poznaniu, Straż Miejską Miasta Poznania oraz Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa. W trakcie przygotowań nawiązano współpracę z Wielkopolską Stacją Pogotowia Ratunkowego oraz Wielkopolskim Oddziałem Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia. Powstały dwa spoty edukacyjne z udziałem seniorów i seniorek. Scenariusze spotów konsultowane były z aktorami tak, by jak najskuteczniej dotrzeć do ich rówieśników. Spoty miały premierę podczas inauguracji Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa oraz emitowane były w TVK Winogrady, w Internecie i podczas spotkań z seniorami. W ramach Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa wydawano informator przygotowany we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji, ulotki z danymi teleadresowymi poznańskich posterunków policji oraz magnesy. Informator, dzięki któremu seniorki i seniorzy zapoznają się ze swoimi prawami, z możliwościami ochrony mienia i dochodzenia swoich praw, dostępny jest w siedzibie Centrum. Jest także rozdawany na spotkaniach organizowanych w ramach Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa.

Obecnie (od 2017 roku) prowadzone są trzy rodzaje spotkań, które odbywają się w klubach seniora w mniejszych grupach i w większych salach na terenie całego miasta tak, aby jak największa liczba osób chętnych mogła skorzystać z zajęć:

- ✓ „Bezpieczeństwo osobiste oraz elementy pierwszej pomocy”;
- ✓ „Pomoc medyczna w nagłych przypadkach – gdzie szukać?”;
- ✓ „Spotkania z sędzią w stanie spoczynku”.

Każdy uczestnik otrzymuje podczas zajęć „Informator Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa” oraz liczne gadżety, które pomagają dbać o bezpieczeństwo.

6. Tworzenie warunków do partycypacji obywatelskiej najstarszych mieszkańców Poznania i możliwości zatrudnienia oraz utrzymania pracy

Miejska Rada Seniorów w Poznaniu jest organem doradczym, opiniodawczym i inicjatywnym, powołanym uchwałą Nr XXIV/228/V/2007 Rady Miasta Poznania z dnia 25 października 2007 roku. Celem jej działalności jest służenie seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz Miasta. Do zadań Miejskiej Rady Seniorów należą:

- ścisła współpraca z władzami Miasta przy rozstrzyganiu o istotnych oczekiwaniach i potrzebach ludzi starszych;
- przedstawienie propozycji w zakresie ustalania priorytetowych zadań w perspektywie krótko- i długookresowej oraz inicjowanie działań na rzecz seniorów;
- monitorowanie potrzeb poznańskich seniorów;
- wydawanie opinii i formułowanie wniosków służących rozwojowi działalności na rzecz seniorów;
- zgłaszanie uwag do aktów prawa miejscowego;
- inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie współpracy Miasta Poznania ze środowiskiem osób starszych;
- informowanie społeczności Miasta o szczególnych kierunkach działań podejmowanych przez służby miejskie i partnerów pozarządowych na rzecz środowiska seniorów.

Miejska Rada Seniorów podejmuje również szereg działań aktywizujących środowisko poznańskich seniorów, np.:

- różne formy aktywizacji mieszkańców domów pomocy społecznej;
- rozwijanie komunikacji społecznej (aktywny udział członków Miejskiej Rady Seniorów w promocji szczepień osób starszych w 2021 roku – spot reklamowy);
- uruchomienie dodatku „Aktywny Senior” w miesięczniku „Poznań. Informator samorządowy Metropolii Poznań”, od 2020 roku miesięcznik seniorek i seniorów „Senioralny Poznań”;
- podejmowanie działań edukacyjnych (np. Wiosenna Szkoła Wielkopolskich Rad Seniorów);
- inicjowanie i monitorowanie działań w mieście wokół budownictwa dla seniorów oraz medycznych usług geriatrycznych;
- organizacja konferencji nt. polityki senioralnej Miasta i publikacja materiałów konferencyjnych;
- wprowadzanie oryginalnych form aktywizacji seniorów (kluby seniora) w formie bezpłatnych wejściówek na próby generalne do teatrów, wybrane imprezy targowe itp.,
- ustanowienie w 2020 roku Regulaminu Nagrody „Senioribus Optime Mertitis” (Najlepszy Przyjaciel Seniorów);
- nadanie w 2021 roku statutu Miejskiej Rady Seniorów;
- uruchomienie w 2021 roku nowej strony internetowej Miejskiej Rady Seniorów;
- publikacje członków Miejskiej Rady Seniorów w dwumiesięczniku „My60+” (magazyn skierowany jest do mieszkańców w wieku 60+ alomeracji poznańskiej i Kalisza);
- opiniowanie projektów urządzenia parków i skwerów miejskich;
- reprezentowanie środowiska osób starszych w miejskich komisjach i zespołach dotyczących transportu, mieszkań, polityki senioralnej;
- wymiana doświadczeń z radami seniorów w Krakowie, Kielcach, Gnieźnie, Środzie Wielkopolskiej.

7. Pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji oraz informacji

Działania w zakresie pobudzania i wspierania różnorodnych i skutecznych form komunikacji oraz informacji są realizowane m.in. przez:

- działalność Centrum Inicjatyw Senioralnych;
- funkcjonowanie Miejskiej Rady Seniorów;
- prace komisji dialogu obywatelskiego;
- wydawnictwo miesięcznika informacyjnego „Senioralny Poznań i Tytka Seniora”;
- działalność klubów seniora oraz organizację Forum Klubów Seniora;
- wydawnictwo gazet osiedlowych;
- aktywność organizacji kościelnych;
- dostarczanie informacji przez media;
- poradniki i informatory takie jak „Poznański Przewodnik Seniorki i Seniora” oraz „Poznański Przewodnik Liderki i Lidera”.

8. Rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych oraz ochrony zdrowia

W ramach tego kierunku Miasto Poznań prowadzi:

- **Dzienne domy pomocy** (budżet na 2022 rok: 2 916 594 zł)

Dzienne domy pomocy przeznaczone są dla osób, które z powodu choroby, niepełnosprawności, wieku lub zdarzeń losowych wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a którym rodzina takiej pomocy nie może zapewnić. Utworzono Zespół Dziennych Domów Pomocy w Poznaniu, w którego skład wchodzi 5 filii:

- ✓ Filia nr 1 „Klub Centrum” z siedzibą w Poznaniu przy ul. Konopnickiej 18;
- ✓ Filia nr 2 „Klub Ogrody” z siedzibą w Poznaniu przy ul. Nowy Świat 7/11;
- ✓ Filia nr 3 „Klub Promień” z siedzibą w Poznaniu na os. Piastowskim 101;
- ✓ Filia nr 4 „Klub Starówka” z siedzibą w Poznaniu przy ul. Wielkiej 1;
- ✓ Filia nr 5 „Klub Winogrody” z siedzibą w Poznaniu na os. Kosmonautów 15.

Na terenie miasta działa również Dzienny Dom Pomocy „Klub Słoneczna Przystań”, który prowadzony jest przez organizację pozarządową – Polski Komitet Pomocy Społecznej.

W Zespole Dziennych Domów w Poznaniu (5 filii) jest łącznie 350 miejsc, natomiast w dziennym domu pomocy prowadzonym przez Polski Komitet Pomocy Społecznej liczba miejsc wynosi 70.

- **Mieszkania chronione** (budżet na 2022 rok: 34 061 zł)

Mieszkanie chronione dla seniorów utworzone zostało jako część organizacyjna Domu Pomocy Społecznej w Poznaniu przy ul. Ugory 18/20. Realizacja projektu nastąpiła ze wsparciem finansowym z Banku Gospodarstwa Krajowego, ze środków Funduszu Dopłat, w ramach rządowego programu wsparcia budownictwa socjalnego. Mieszkanie chronione to miejsce, gdzie mogą wprowadzić się osoby kwalifikujące się do domu pomocy społecznej, ale będące na tyle samodzielne, by poradzić sobie bez codziennej opieki.

Mieszkanie przy ul. Winogrody jest pierwszym wdrożonym tego typu rozwiązaniem dla seniorów w Poznaniu.

Mieszkanie chronione składa się z 4 pokoi mieszkalnych, kuchni z jadalnią, łazienki i toalety. Jest w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – możliwy jest wjazd windą dla niepełnosprawnych, a wymiary pomieszczeń umożliwiają wykonanie manewru wózkiem inwalidzkim w miejscach zmiany kierunku ruchu.

- **Domy pomocy społecznej** (budżet na 2022 rok: 38 326 964,12 zł)

Na terenie Poznania funkcjonuje 6 domów pomocy społecznej dla seniorów, w tym 4 miejskie i 2 prowadzone przez zgromadzenia zakonne, zapewniające łącznie 616 miejsc:

- ✓ dla osób w podeszłym wieku – 2 domy, 135 miejsc;
- ✓ dla osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych fizycznie – 1 dom, 136 miejsc;
- ✓ dla osób przewlekłe somatycznie chorych – 3 domy, 345 miejsc.

Domy Pomocy Społecznej (z podziałem na organ założycielski):

- ✓ domy prowadzone przez Miasto:
 - ul. Żołnierzy Wyklętych 6 (dawniej ul. Bukowska 27/29) – dla osób w podeszłym wieku – 100 miejsc;
 - ul. Ugory 18/20 – dla osób w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnych fizycznie – 136 miejsc;
 - ul. Konarskiego 11/13 – dla osób przewlekle somatycznie chorych – 170 miejsc;
 - im. bł. E. Bojanowskiego, ul. Niedziałkowskiego 22 – dla osób przewlekle somatycznie chorych – 35 miejsc.
- ✓ domy prowadzone na zlecenie Miasta przez zgromadzenia zakonne:
 - ul. Pokrzywno 1 – dla osób w podeszłym wieku – 35 miejsc;
 - ul. Sielska 13 – dla osób przewlekle somatycznie chorych – 140 miejsc.

Miasto Poznań w 2021 roku przeznaczyło:

- ✓ 39 200 000,00 zł – na utrzymanie miejsc w domach pomocy społecznej w Poznaniu;
- ✓ 20 489 555,69 zł – na dopłaty do kosztów pobytu mieszkańców Poznania w domach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie innych jednostek samorządu (powiatów);
- ✓ 351 038,71 zł – na miejsca w Rodzinnym Domu Przyszań.

W 2021 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu skierował do domów pomocy społecznej łącznie 321 osób, w tym do placówek na terenie Poznania – 233 osoby, poza Poznaniem – 88 osób.

- **Usługi opiekuńcze** (budżet na 2022 rok: 37 286 034 zł)

Usługi opiekuńcze przysługują osobie samotnej lub zamieszkującej z rodziną, która z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymaga pomocy innych ludzi, a jest jej pozbawiona. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do

szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym [art. 50 ust. 4 Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 2268)]. Ustaleniem uprawnień do korzystania z usług opiekuńczych zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu w drodze wydania decyzji administracyjnej. Usługi opiekuńcze świadczone są na terenie Poznania, w miejscu zamieszkania osoby wymagającej pomocy. Zakres i czas wykonywania usług opiekuńczych określony jest indywidualnie w decyzji administracyjnej wydanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Poznaniu.

W 2021 roku z usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (własnych) skorzystało 3299 osób powyżej 60 lat.

Polski Czerwony Krzyż oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej realizują zadania własne gminy – świadczą usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze uprawnionym osobom w miejscu zamieszkania.

Liczba godzin świadczenia:

- ✓ usług opiekuńczych – 1 278 502,5;
- ✓ specjalistycznych usług opiekuńczych – 20 090.

• **Miejska infrastruktura ochrony zdrowia**

Miasto od lat finansuje w formie dotacji (w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie) zadania:

- ✓ Prowadzenie ośrodków geriatryczno-gerontologicznych

Celem zadania jest zapewnienie specjalistycznej, holistycznej opieki geriatryczno-gerontologicznej seniorom w przygotowanych do tego celu ośrodkach.

W ramach zadania, w zależności od oferty realizatora, poznańscy seniorzy mogą skorzystać z bezpłatnego wsparcia medycznego i psychospołecznego, w tym z:

- wsparcia psychologicznego;

- terapii zajęciowej;
- zajęć gimnastycznych;
- porad specjalistów, m.in. geriatry, gerontologa, ortopedy, internisty, psychiatry, urologa, okulisty, pulmonologa, endokrynologa, kardiologa, dietetyka.

W latach 2022-2024 zadanie realizowane jest przez 3 podmioty wybrane w drodze otwartego konkursu ofert:

- Wielkopolskie Stowarzyszenie Alzheimerowskie;
 - Fundacja Polskich Kawalerów Maltańskich „Pomoc Maltańska”;
 - Wielkopolskie Stowarzyszenie Wolontariuszy Opieki Paliatywnej „Hospicjum Domowe”.
- ✓ Opieka nad osobami przewlekle i nieuleczalnie chorymi oraz wsparcie rodzin sprawujących opiekę nad chorymi

Celem zadania jest poprawa jakości życia osób przewlekle i nieuleczalnie chorych oraz wsparcie rodzin (lub osób) sprawujących opiekę nad takimi osobami. Zadanie realizowane jest na podstawie kompleksowego rozwiązania adresowanego do ww. grupy docelowej w formie wizyt domowych specjalistów: lekarzy, pielęgniarek, rehabilitantów, psychologów, pracowników socjalnych. Jest ono skierowane do osób w różnym wieku.

W latach 2022-2024 zadanie realizowane jest przez 3 podmioty wybrane w drodze otwartego konkursu ofert:

- Wielkopolskie Stowarzyszenie Wolontariuszy Opieki Paliatywnej „Hospicjum Domowe”;
- Wielkopolskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Choro­bą Alzheimer­a;
- Polskie Towarzystwo Opieki Paliatywnej w Poznaniu.

W Poznaniu działa Oddział Dzienny Psychiatryczno-Geriatryczny w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicy i Rehabilitacji Medycznej przy ul. Mogileńskiej 42 w Poznaniu – oddział dysponuje 16 miejscami.

Miasto Poznań rozwija infrastrukturę pomocy społecznej i ochrony zdrowia skierowaną do osób starszych. Od 2019 roku trwa rozbudowa budynku głównego

Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i Rehabilitacji Medycznej przy ul. Mogieleńskiej 42 o nowe skrzydło. Termin realizacji planowany jest na koniec 2022 roku. Łączne nakłady finansowe to 42 279 658,78 zł.

W celu podniesienia jakości usług opiekuńczych w 2021 roku zakończono budowę nowej siedziby dla Domu Pomocy Społecznej przy ul. Bukowskiej. Nowo wybudowany budynek dla 100 osób zlokalizowany jest przy ul. Żołnierzy Wyklętych na Strzeszynie. Łączne nakłady inwestycyjne to 47 067 530,85 zł.

- **Wsparcie seniorów w środowisku** – projekty organizacji pozarządowych dofinansowane przez Miasto

W 2021 roku Miasto Poznań zleciło realizację 40 projektów skierowanych do poznańskich seniorów. W tym czasie przekazano środki finansowe w wysokości 3 024 058,00 zł w obszarze działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym.

Związane z tym działania ukierunkowane są na poprawę stanu fizycznego i psychicznego seniorów m.in. poprzez organizację warsztatów tematycznych, zajęć psychoedukacyjnych, aktywizację społeczną, ćwiczenia usprawniająco-ruchowe, pomoc psychologiczną, grupy wsparcia, rehabilitację. Prowadzono działania zwiększające poziom poczucia bezpieczeństwa osobistego seniorów oraz zapewniające możliwość poprawy stanu zdrowia psychicznego poprzez:

- ✓ usługi transportowe świadczone na rzecz osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się komunikacją publiczną;
- ✓ mobilne usługi kosmetyczne;
- ✓ umycie okien w miejscu zamieszkania seniora;
- ✓ jednorazowe uporządkowanie grobu/nagrobka osoby bliskiej seniora na jednym z miejskich cmentarzy w Poznaniu.

W 2021 roku na terenie miasta dla poznańskich seniorów w ramach dotacji prowadzono 11 ośrodków wsparcia dziennego, które w ramach zajęć klubowych realizowały m.in. warsztaty z zakresu treningu pamięci, spotkania z dietetykiem, zajęcia informatyczne, kursy językowe, działania wolontariackie na rzecz seniorów, warsztaty gimnastyki usprawniającej i spotkania integracyjne.

W programach na rzecz seniorów uwzględnione były także projekty finansowane bądź dofinansowane z budżetów rad osiedli. Działania skierowane do społeczności lokalnych skupiają się przede wszystkim na organizacji różnorodnych form wypoczynku, spotkaniach integracyjnych i okolicznościowych oraz różnorodnych formach aktywności fizycznej (np. aquaaerobik, nordic walking).

- **Programy profilaktyczne i promocji zdrowia**

- ✓ W tej dziedzinie są podjęte następujące działania:realizowane programy profilaktyczne we współpracy z podmiotami medycznymi i organizacjami pozarządowymi: program profilaktyki zachorowań na grypę sezonową w populacji osób od 60. roku życia zamieszkujących Poznań na lata 2019-2023;
- ✓ działania mające na celu poprawę jakości życia i poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego osób 60+;
- ✓ program promocji i ochrony zdrowia dla kombatantów Poznańskiego Czerwca 1956 roku na lata 2020-2022;
- ✓ program „Mobilny punkt pomocy medycznej”;
- ✓ program opieki nad osobami przewlekle i nieuleczalnie chorymi oraz wsparcia rodzin sprawujących opiekę nad chorymi;
- ✓ tworzenie warunków do zapewnienia odpowiedniej opieki geriatryczno-gerontologicznej – działalność ośrodków geriatryczno-gerontologicznych;
- ✓ tworzenie efektywnych form opieki dziennej dla osób z chorobami otępiennymi i wsparcia dla rodzin – działalności Ośrodka Geriatryczno-Gerontologicznego dla osób z chorobą Alzheimera i innymi zaburzeniami otępiennymi;
- ✓ program „Miejska wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego dla osób w wieku 70+”;
- ✓ organizacja Białej Soboty (badania, pomiary, konsultacje, porady lekarskie i innych specjalistów);
- ✓ projekt Zintegrowane Centrum Opieki i Teleopieki (wsparcie psychologa, fizjoterapeuty i pielęgniarki oraz systematyczny kontakt z asystentem i możliwość wezwania pomocy 24 godziny na dobę).

- **Pakiet Poznań Viva Senior**

W celu zapewnienia osobom starszym większego komfortu życia Miasto Poznań wdraża i rozwija innowacyjne projekty w ramach bezpłatnego pakietu usług dla seniorów – **Pakiet Poznań Viva Senior** (budżet na 2021 rok: 1 741 271,00 zł):

- ✓ **Poznańskie Pudełko Życia**

Zawiera informacje o stanie zdrowia i osobach, które należy poinformować w nagłych wypadkach. Ma na celu usprawnienie niesienia pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia. Łącznie wydano dotąd ponad 28,3 tys. pudełek.

- ✓ **Poznańska Złota Karta**

Uprawnienia dla posiadacza karty opisano szczegółowo w 4 kierunku dotyczącym tworzenia warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych.

- ✓ **Książka dla Seniora**

Usługa opisana szczegółowo w 4. kierunku dotyczącym tworzenia warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych.

- ✓ **Złota Rączka dla Seniora**

Pomoc przy drobnych domowych usterkach. Usługa skierowana do osób w wieku 65+. W 2021 roku wykonano 2,8 tys. usług.

- ✓ **Taksówka dla Seniora**

Usługa opisana szczegółowo w 2. kierunku dotyczącym rozwoju transportu przyjaznego starzeniu się.

- ✓ **Miejska wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego**

W zasobach wypożyczalni są m.in.: łóżka rehabilitacyjne, wózki inwalidzkie, kule, laski, materace przeciwodleżynowe, balkoniki, chodziki, inhalatory. Z wypożyczalni mogą korzystać osoby w wieku 70+. W 2021 roku wykonano 10,6 tys. kursów.

- ✓ **Mobilna pielęgnacja paznokci u stóp seniorów**

Usługa kosmetyczna polegająca na skróceniu i oszlifowaniu płytki paznokci stóp, skierowana do osób w wieku 75+. Wykonywana jest od poniedziałku do piątku w godz. 10-8. W 2021 roku wykonano 4,1 tys. usług.

✓ Mycie okien w domu seniora

Usługa obejmuje umycie szyby z obydwu stron, ram okiennych i parapetów. Z usługi mogą skorzystać osoby w wieku 80+. Wykonywana jest od poniedziałku do piątku w godz. 10-18 tylko w granicach administracyjnych Poznania. W 2021 roku usługę wykonano 600 razy.

✓ Sprzątanie nagrobków

Usługa polega na umyciu nagrobka osoby bliskiej oraz oczyszczeniu terenu wokół niego. Wykonywana jest na dwóch cmentarzach Junikowie i Miłostowie od poniedziałku do piątku w godz. 10-18. Skierowana jest do osób w wieku 80+. W 2021 roku uporządkowano 289 nagrobków.

✓ Transport seniorów na miejskich cmentarzach

Usługa opisana szczegółowo w 2. kierunku dotyczącym rozwoju transportu przyjaznego starzeniu się.

• **Działania Miasta na rzecz seniorów wdrożone w związku z pandemią COVID-19**

Niezależnie od zaplanowanych zadań konieczne stało się wprowadzenie nowych rozwiązań, czego przykładem były innowacyjne działania Miasta na rzecz seniorów wdrożone w związku z pandemią COVID-19:

✓ Zakupy dla Seniora

Pomoc obejmowała zakup leków, żywności czy środków czystości.

✓ Senior w Domu

Propozycje online na aktywne i ciekawe spędzenie czasu w domu: ćwiczenia fizyczne, wirtualne spacer, wykłady, słuchowiska, audycje oraz koncerty. Propozycje podzielono na kilka kategorii tematycznych, tj.: edukacja, nowe technologie, sport i turystyka, zdrowie, kultura, do poczytania.

✓ Telefon Serdeczności

Mogli z niego skorzystać wszyscy seniorzy, którym doskwierało poczucie izolacji i samotności nasilające się w związku z epidemią. Numer obsługiwany był przez pracownika Zespołu Dziennych Domów Pomocy w Poznaniu, który na co dzień współpracuje z seniorami.

✓ Telefon Porad Cyfrowych

Wsparcie w zakresie korzystania z nowych technologii w postaci konsultacji telefonicznych. Pomoc obejmowała rozwiązywanie problemów m.in. z komputerem, tabletem, smartfonem czy aparatem fotograficznym.

✓ Maseczka Seniorro

Miasto Poznań wraz z 3 organizacjami pozarządowymi zainicjowało akcję szycia maseczek przez seniorów dla innych starszych mieszkank i mieszkańców Poznania.

✓ Trener Senioralny Online

Stacjonarne zajęcia programu Trener Senioralny zostały zastąpione zajęciami online. Zajęcia transmitowane były w Internecie, telewizji WTK oraz mediach społecznościowych.

✓ Senioralne Pogaduszki

To akcja, która przeciwdziała samotności wśród osób starszych podczas pandemii. Z projektu mogą skorzystać wszyscy seniorzy, którym doskwiera poczucie izolacji i którzy chcieliby porozmawiać z życzliwą osobą w podobnym wieku, otwartą na drugiego człowieka, pełną empatii i zrozumienia. Senioralne Pogaduszki obsługiwane są przez wolontariuszy Centrum Inicjatyw Senioralnych.

• **Centrum Inicjatyw Senioralnych**

W związku ze zmianami demograficznymi zachodzącymi w Poznaniu w grudniu 2009 roku podjęto decyzję o utworzeniu Centrum Inicjatyw Senioralnych (uchwała Nr LXIV/898/V/2009 Rady Miasta Poznania z dnia 8 grudnia 2009 roku). Podstawowym celem jego działalności jest poprawa jakości życia seniorów, w tym zwiększenie ich uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie w obszarach edukacji, zdrowia, kultury i sztuki.

Do głównych zadań Centrum należą:

- ✓ realizacja działań na rzecz rozwoju i aktywizacji środowisk senioralnych;
- ✓ prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie integracji społecznej i dialogu międzypokoleniowego;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i rzecznictwa seniorów i ich rodzin;
- ✓ rozwój sieci wsparcia informatycznego dla seniorów;
- ✓ rozwój aktywności seniorów i zwiększenie ich zaangażowania w sprawy publiczne;
- ✓ promocja i wsparcie działań wolontaryjnych seniorów;
- ✓ realizacja badań i analiza potrzeb społecznych środowiska seniorów.

Najciekawsze działania Centrum obejmują m.in.:

- ✓ prowadzenie Punktu Informacji 60+ oraz portalu informacyjnego www.centrumis.pl, a także wydanie i dystrybucja „Poznańskiego Przewodnika Seniora i Seniorki”;
- ✓ pozyskiwanie partnerów do projektu Poznańska Złota Karta;
- ✓ realizację projektu Miejsce Przyjazne Seniorom;
- ✓ realizację projektu Animator Senioralny;
- ✓ realizację projektu Senioralny Poznań i Tytka Seniora (miesięcznik informacyjny);
- ✓ realizację projektu Poznańskie Pudełko Życia;
- ✓ realizację projektu Senior w Domu;
- ✓ realizację projektu Senior w Formie;
- ✓ realizację projektu Telefon Porad Cyfrowych;
- ✓ współorganizację wydarzenia edukacyjno-kulturalnego Senioralni.Poznań;
- ✓ realizację projektu Poznański Wolontariat 60+;
- ✓ współorganizację Targów VIVA SENIORZY!;
- ✓ prowadzenie poradnictwa prawno-obywatelskiego dla seniorów i ich rodzin;
- ✓ prowadzenie Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa;

- ✓ wydawanie „Informatora Poznańskiej Akademii Bezpieczeństwa”;
- ✓ prowadzenie poradnictwa psychologicznego i prawnego dla seniorów i ich rodzin;
- ✓ współpracę przy projekcie Senior maluszka tuli;
- ✓ współpracę międzysektorową.

III. Założenia programu polityki senioralnej Miasta Poznania

Polityka senioralna Miasta Poznania zakłada:

- tworzenie warunków do rozwoju i życia najstarszego pokolenia;
- poszanowanie podmiotowości i autonomii każdej osoby;
- stworzenie warunków pomocniczości wobec rodziny w miejsce opiekuńczości;
- wzmocnienie potencjału osób starszych;
- wykorzystanie potencjału osób starszych i ich doświadczenia;
- kształtowanie pozytywnego wizerunku starości w świadomości społecznej;
- partycypację społeczną, inkluzję społeczną i partnerstwo;
- integrację międzypokoleniową;
- partnerstwo z innymi samorządami w zakresie wspierania przedsięwzięć na rzecz seniorów;
- współpracę Miasta z uczelniami wyższymi, sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi itp. oraz wspieranie i korzystanie z ich potencjału przy tworzeniu i realizacji miejskich inwestycji, projektów, rozwiązań zmierzających do poprawy jakości życia seniorów.

Program zakłada również diagnozowanie potrzeb seniorów w celu ewaluacji prowadzonych działań, planowania efektywnych rozwiązań i wyznaczania kierunków oraz priorytetów dla działań samorządu.

Istotnymi działaniami zakładanymi do realizacji będą też te tworzące warunki i możliwości wymiany doświadczeń i dobrych praktyk dla podmiotów tworzących ofertę dla seniorów.

Działania zaplanowane w „Polityce Senioralnej Miasta Poznania na lata 2017-2022” będą kontynuowane i rozwijane w latach 2023-2026. Zamierza się również wdrożyć nowe działania.

Przy projektowaniu działań uwzględnia się zarówno sytuację materialną najstarszych mieszkańców miasta, jak i jakość dostępnych dla nich usług społecznych.

IV. Adresaci programu polityki senioralnej Miasta Poznania

Polityka senioralna Miasta Poznania adresowana jest do wszystkich mieszkańców Poznania, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób starszych, tj. tych, które ukończyły 60. rok życia.

V. Cele główne programu polityki senioralnej Miasta Poznania

Głównymi celami polityki senioralnej Miasta Poznania są:

- ukształtowanie w świadomości poznaniaków pozytywnego obrazu procesu starzenia się i starości;
- poprawa warunków i jakości życia osób starszych;
- wykorzystanie potencjału osób starszych;
- zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej seniorów;
- stworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej, w tym także utrwalanie postawy szacunku i odpowiedzialności za osoby starsze;
- przygotowanie średniego pokolenia do starości;
- rozwój infrastruktury prawno-instytucjonalnej sprzyjającej zaradności i samodzielności osób starszych i opiekunów, zwłaszcza wykorzystywanie zróżnicowanych form oferowanych usług i świadczeń, w tym wynikających z deinstytucjonalizacji;
- stworzenie warunków i infrastruktury służącej generowaniu zachowań służących zdrowemu i aktywnemu starzeniu się;

- rozwój i dostosowanie systemu wsparcia osób starszych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, m.in. przez rozwój dobrej jakości i przystępnych cenowo usług opiekuńczych świadczonych w środowisku zamieszkania lub środowisku lokalnym przez profesjonalnie przygotowany personel opiekuńczy.

VI. Kierunki działań

„Polityka senioralna Miasta Poznania na lata 2023-2026” będzie realizowana poprzez kontynuowanie działań wskazanych w programie na lata 2017-2022 oraz przez wdrażanie nowych projektów w ramach strategicznych obszarów funkcjonowania miasta, takich jak:

- zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków;
- rozwój transportu przyjaznego starzeniu się;
- rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się;
- tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych;
- kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej;
- tworzenie warunków do partycypacji obywatelskiej najstarszych mieszkańców miasta i możliwości zatrudnienia oraz utrzymania pracy;
- pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji oraz informacji
- rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych oraz ochrona zdrowia.

VII. Zadania do realizacji

W każdym z 8 obszarów / kierunków funkcjonowania osób w wieku senioralnym zostały przedstawione niektóre problemy i uwagi zgłaszane przez poznańskich seniorów podczas przeprowadzonych badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym w maju 2022 roku.

1. Kierunek: Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków

W „Raporcie z badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym” wynika, że poznańscy seniorzy wskazali na silną potrzebę zwiększenia w mieście m.in.: liczby przejść podziemnych/naziemnych, wind, ruchomych schodów, niskich krawężników, podjazdów do wózków, ławek, koszy na śmieci, toalet publicznych oraz oświetlenia. Zauważają też potrzeby dotyczące np. wydłużenia czasu trwania zielonego światła na przejściach dla pieszych czy tworzenia bezkolizyjnych tras ruchu dla rowerów, hulajnóg i pieszych.

Planowane działania:

- uwzględnianie potrzeb i interesów osób starszych w projektowanych i realizowanych politykach w poszczególnych obszarach funkcjonowania Miasta, zwłaszcza dotyczących przestrzeni publicznych, budynków, terenów zielonych, rekreacyjnych;
- uwzględnianie potrzeb i interesów osób starszych w planowaniu przestrzennym, projektach infrastrukturalnych, w tym ułatwiających osobom starszym funkcjonowanie w przestrzeni publicznej, m.in. poprzez likwidowanie barier architektonicznych, budowanie elementów tzw. małej architektury;
- realizacja kampanii dotyczących bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i ekonomicznego osób starszych.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta

Wydział Gospodarki Komunalnej

Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Centrum Inicjatyw Senioralnych

Miejska Pracownia Urbanistyczna

Usługi Komunalne

Zarząd Dróg Miejskich

Zarząd Zieleni Miejskiej

Ogród Zoologiczny

Palmiarnia Poznańska

2. Kierunek: Rozwój transportu przyjaznego starzeniu się

W celu podwyższenia komfortu transportu badani seniorzy zgłaszali dużą potrzebę zwiększenia liczby przystanków wiedeńskich i pojazdów niskopodłogowych oraz lepszego oświetlenia przystanków.

Planowane działania:

- uwzględnianie potrzeb i interesów osób starszych w projektowanych i realizowanych politykach dotyczących transportu;
- uwzględnianie potrzeb i interesów osób starszym w projektach transportowych, w tym ułatwiających osobom starszym korzystanie z komunikacji miejskiej oraz infrastruktury;
- projektowanie, realizacja i koordynacja usług rozszerzających ofertę transportu publicznego przyjaznego starzeniu się;
- zaprojektowanie rozwiązań ułatwiających seniorom korzystanie z odległych i rozległych przestrzeni publicznych, w tym cmentarzy komunalnych.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta

Zarząd Dróg Miejskich

Zarząd Zieleni Miejskiej

Zarząd Transportu Miejskiego

3. Kierunek: Rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się

Seniorzy biorący udział w warsztatach badawczych zwracali uwagę na potrzebę kontynuowania działań ukierunkowanych na rozwój mieszkalnictwa przyjaznego starzeniu się, wprowadzanie rozwiązań architektonicznych w mieszkaniach przeznaczonych dla seniorów, zwiększenie liczby samodzielnych mieszkań dla seniorów czy miejsc z opieką całodobową oraz zmniejszenie kosztów utrzymania mieszkania (czynsz, kaucja itd.).

Planowane działania:

- uwzględnianie potrzeb i interesów osób starszych w realizowanej polityce mieszkaniowej Miasta Poznania lub realizowanych programach mieszkaniowych;
- działania informacyjne dotyczące możliwości pozyskiwania, zamiany mieszkań dla seniorów, w tym realizowanych programów mieszkaniowych wraz z uwzględnieniem wsparcia seniorów w tych procesach.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Biuro Spraw Lokalowych

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.

Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych sp. z o.o.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

4. Kierunek: Tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej osób starszych

Z „Raportu z badań rozpoznającego potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym” wynika, że poznańscy seniorzy zauważyli potrzeby w zakresie partycypacji społecznej osób starszych, m.in. dotyczące tworzenia kolejnych miejsc spotkań z uwzględnieniem różnych lokalizacji w mieście (nie tylko w centrum), oferowania biletów ze specjalną ceną dla seniorów na wszystkie wydarzenia kulturalne, zwiększenia liczby darmowych wydarzeń kulturalnych, efektywniejszego przekazywania informacji seniorom, poszerzania kompetencji cyfrowych seniorów oraz edukacji o bezpieczeństwie seniorów (np. przed wyłudzeniem, okradaniem).

Planowane działania:

- tworzenie warunków do zwiększenia udziału i aktywności seniorów w życiu społecznym Poznania;
- podejmowanie działań sprzyjających tworzeniu miejsc spotkań i rozwoju seniorów oraz wypracowanie standardów funkcjonowania już istniejących miejsc;
- podejmowanie działań sprzyjających przygotowywaniu i aktualizacji mapy aktywności senioralnej;
- tworzenie warunków do zwiększenia udziału i aktywności w życiu społecznym osób starszych niesamodzielnych i samotnych poprzez budowanie oferty różnorodnej i uwzględniającej preferencje oraz możliwości tych osób;
- wypracowanie skutecznych sposobów informowania mieszkańców o ofercie Miasta i działaniach realizowanych na rzecz seniorów.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Wydział Kultury

Wydział Oświaty

Wydział Sportu

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Centrum Inicjatyw Senioralnych
Poznańskie Centrum Świadczeń
Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji
Zarząd Transportu Miejskiego
Miejskie instytucje kultury

5. Kierunek: Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej

Z diagnozy przeprowadzonych badań wynika, że seniorzy szczególnie zwracali uwagę na potrzeby, jakie należy dalej uwzględniać w kierunku kształtowania w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenia warunków do inkluzji społecznej, tj.: zwiększenie kontaktów z innymi osobami (nie tylko z równolatkami), edukacja ludzi młodych z zakresu kultury osobistej i szacunku wobec osób starszych (np. trudne sytuacje w środkach transportu, instytucjach, urzędach, sklepach), zwiększenie liczby patroli policji, straży miejskiej, stworzenie większej liczby miejsc gastronomicznych z ofertą skierowaną dla seniorów (ceny, wielkości dań itd.).

Planowane działania:

- zaprojektowanie i realizacja przedsięwzięć międzypokoleniowych;
- projektowanie i realizacja projektów promujących wartość samopomocy, pomocy sąsiedzkiej, międzypokoleniowej;
- realizacja działań zapewniających standard obsługi klientów, uwzględniający potrzeby i możliwości osób starszych;
- opracowywanie i realizacja projektów sprzyjających tworzeniu otoczenia przyjaznego osobom starszym, poprzez m.in. handel i usługi uwzględniające potrzeby i możliwości seniorów np. poprzez kontynuację realizacji projektu „Miejsce Przyjazne Seniorom”;

- projektowanie i realizacja działań edukacyjnych do starości, o starości i w starości adresowanych do wszystkich grup wiekowych, tj. dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów;
- podejmowanie działań tworzących warunki do poradnictwa i rzecznictwa interesów osób starszych.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Wszystkie biura i wydziały Urzędu Miasta Poznania oraz miejskich jednostek organizacyjnych.

6. Kierunek: Tworzenie warunków do partycypacji obywatelskiej najstarszych mieszkańców miasta oraz możliwości zatrudnienia i utrzymania pracy

W „Raporcie z badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym” starsi mieszkańcy miasta zwrócili uwagę m.in. na potrzeby możliwości podtrzymania miejsca pracy dla osób przechodzących na emeryturę, zmniejszenie wymiaru godzin pracy dla seniora, utworzenie miejsca, w którym takie oferty senior będzie mógł znaleźć.

Planowane działania:

- tworzenie warunków do aktywności obywatelskiej seniorów;
- podejmowanie działań zachęcających seniorów do uczestniczenia w życiu obywatelskim Miasta;
- tworzenie warunków do rozwoju form aktywności alternatywnych do pracy zawodowej, m.in. poprzez wolontariat osób starszych;
- zaprojektowanie i realizacja przedsięwzięć sprzyjających utrzymaniu zatrudnienia osób w wieku przedemerytalnym oraz wykorzystaniu kompetencji i doświadczenia osób po osiągnięciu wieku emerytalnego;

- zaprojektowanie i realizacja kampanii informacyjnych i promocyjnych dotyczących aktywności zawodowej seniorów;
- projektowanie i realizacja działań m.in. informacyjnych, doradczych, szkoleniowych w zakresie możliwości powrotu na rynek pracy, przezwyciężania barier utrudniających podjęcie pracy.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Gabinet Prezydenta

Wydział Działalności Gospodarczej i Rolnictwa

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Centrum Inicjatyw Senioralnych

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

7. Kierunek: Pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji i informacji

W ocenie seniorów biorących udział w warsztatach badawczych należy zwrócić uwagę na potrzebę wsparcia osób starszych w edukacji szeroko pojętej technologii SMART. Według nich ważna jest również wielowariantowość źródeł komunikacji i informacji (środki masowego przekazu, tj. prasa, radio, telewizja lokalna, Internet, plakat, ulotka czy inne jak słup ogłoszeniowy, tablica informacyjna itp.).

Planowane działania:

- projektowanie i realizacja skutecznych sposobów informowania seniorów, w tym osób wykluczonych cyfrowo o ofercie Miasta i jej promowanie, m.in. poprzez współpracę z Centrami Inicjatyw Lokalnych;
- koordynowanie działań na rzecz seniorów realizowanych przez jednostki Miasta i wypracowywanie spójnej informacji oraz promocji oferty dla seniorów;

- projektowanie i realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie cyfrowemu wykluczeniu seniorów.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Gabinet Prezydenta

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Centrum Inicjatyw Senioralnych

8. Kierunek: Rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych oraz ochrony zdrowia

Z „Raportu z badań rozpoznającego potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym” wynika, że badani seniorzy wskazali istotne problemy związane z długimi terminami oczekiwania na wizyty u lekarza specjalisty, planowany zabieg czy operację. Pilnymi i zauważalnymi potrzebami są m.in.: brak lekarzy geriatrów, brak przychodni geriatrycznych, niewystarczający dostęp do badań profilaktycznych, ograniczony dostęp do natychmiastowej rehabilitacji, do usług pielęgniarek środowiskowych oraz do pomocy psychologicznej. Seniorzy opiekujący się starszymi krewnymi czy niepełnosprawnymi dorosłymi dziećmi potrzebują realnego systemu wsparcia podobnie jak inne osoby pełniące opiekę nad osobami zależnymi.

Planowane działania:

- zrównoważony rozwój instytucjonalnych form opieki nad osobami starszymi z uwzględnieniem procesu deinstytucjonalizacji;
- tworzenie warunków zapewniających osobom starszym jak najdłuższe przebywanie w miejscu zamieszkania, m.in. poprzez podnoszenie jakości usług opiekuńczych i wypracowanie standardów usług opiekuńczych; tworzenie miejsc opieki wytchnieniowej;

- zaprojektowanie i realizacja programów wspierających rodziny w opiece nad osobami starszymi;
- zaprojektowanie i realizacja programów mobilnych usług dla seniorów, zwłaszcza dla osób niesamodzielnych;
- podnoszenie jakości usług dla osób zależnych, w tym projektowanie wdrażania innowacyjnych, zdalnych form opieki nad osobami zależnymi.
- zaprojektowanie i realizacja programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej skierowanych do osób starszych;
- zaprojektowanie i realizacja projektów umożliwiających seniorom zachowanie zdrowia fizycznego i psychicznego, uwzględniających preferencje i możliwości osób starszych, w tym w wieku podeszłym, chorych, niesamodzielnych, samotnych;
- popularyzacja i rozwój oferty edukacyjnej w zakresie profilaktyki typowych chorób wieku starszego, z uwzględnieniem w edukacji prozdrowotnej zagadnień zdrowia psychicznego;
- tworzenie warunków do zapewnienia odpowiedniej opieki geriatryczno-gerontologicznej;
- tworzenie efektywnych form opieki dziennej dla osób z chorobami otępiennymi i wsparcia dla rodzin;
- realizacja działań zapewniających standard obsługi pacjentów, uwzględniający potrzeby i możliwości osób starszych;
- zaprojektowanie i realizacja programów w zakresie zapewniania opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób zależnych, w tym nad współmałżonkami;
- zaprojektowanie i realizacja programów w zakresie wsparcia informacyjnego, edukacyjnego i psychologicznego dla opiekunów nieformalnych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- realizacja działań informacyjnych na temat dostępu do usług społecznych;
- podejmowanie działań służących zapobieganiu pogłębiania się chorób neurodegeneracyjnych.

Jednostki odpowiedzialne za realizację:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Centrum Inicjatyw Senioralnych

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie

Podmioty lecznicze, dla których podmiotem tworzącym jest Miasto Poznań

Planowane działania w ramach polityki senioralnej, przypisane wyżej wymienionym kierunkom, zostaną uszczegółowione w odrębnych aktach prawnych. Harmonogram realizacji poszczególnych działań w kolejnych latach, z określeniem wskaźników oraz mierników realizacji (sposobów mierzenia rezultatów), ustali Rada Programowa (opisana w rozdziale VIII pkt. 5).

VIII. Zasady wdrażania i realizacji polityki senioralnej Miasta Poznania

Program „Polityka senioralna Miasta Poznania na lata 2023-2026” to dokument nakreślający cele i horyzontalną perspektywę Poznania w obszarze działań realizowanych na rzecz seniorów.

Wysokość przeznaczonych środków na realizację polityki senioralnej zawierać będzie uchwała budżetowa Rady Miasta Poznania na dany rok budżetowy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa.

Koordynatorem działań jest Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych (Koordynator).

Wydziały i jednostki miejskie odpowiedzialne za poszczególne działania są zobowiązane do:

- zaplanowania w swych budżetach zadaniowych środków na realizację zadań wskazanych w niniejszym dokumencie;
- przedstawiania Koordynatorowi rocznych harmonogramów działań;
- przedstawiania Koordynatorowi rocznych sprawozdań uwzględniających wskaźniki mierzenia rezultatu przypisane do zadania oraz wysokość poniesionych nakładów;

- konsultowania rocznych planów finansowych i harmonogramów z Koordynatorem;
- informowania Koordynatora o postępach realizacji harmonogramów.

Prezydent Miasta Poznania, w drodze zarządzenia, powoła Radę Programową, w skład której wejdą przedstawiciele właściwych merytorycznie wydziałów oraz jednostek miejskich, a także trzech przedstawicieli Rady Miasta Poznania, trzech przedstawicieli Miejskiej Rady Seniorów i trzech przedstawicieli organizacji pozarządowych wskazanych przez Poznańską Radę Działalności Pożytku Publicznego.

Zadaniem Rady będzie w szczególności:

- ustalenie harmonogramu realizacji poszczególnych działań w kolejnych latach, z określeniem wskaźników oraz mierników realizacji (sposobów mierzenia rezultatów);
- dokonywanie corocznej oceny postępów realizacji działań;
- zgłaszanie wniosków korygujących.

IX. Zasady monitorowania i ewaluacji

Za monitorowanie i ewaluację stopnia realizacji zadań określonych w niniejszym dokumencie będzie odpowiadał Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, koordynujący jednocześnie prace Rady Programowej.

Do monitorowania działań, wyrażania swych opinii, uwag i postulatów włączone zostanie środowisko osób starszych, reprezentowane przez Miejską Radę Seniorów oraz organizacje pozarządowe.

Monitoring będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji zmian ilościowych i jakościowych, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań oraz osiągniętych rezultatów. W ten sposób zostanie zapewniona bieżąca i etapowa kontrola stopnia realizacji nakreślonych zadań.

Corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji zadań, które zostaną przedstawione przez Radę Programową Prezydentowi Miasta Poznania oraz Miejskiej Radzie Seniorów. Radzie Miasta Poznania sprawozdanie przedstawi Prezydent. Sprawozdania zawierać będą skwantyfikowane wskaźniki realizacji poszczególnych zadań. Po zakończeniu

działań określonych w prezentowanym dokumencie sporządzony zostanie raport końcowy. Będzie zawierał ocenę zrealizowanych przedsięwzięć oraz wskazanie tych form działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych lub które powinny ulec modyfikacji.

W perspektywie długoplanowej monitoring umożliwi obserwację i analizę adekwatności stosowanych metod zmierzających do osiągnięcia celów głównych oraz ewentualnych zmian strukturalnych w zakresie kierunków działań.

Monitorowanie obejmować będzie następujące działania:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących stanu realizacji poszczególnych zadań;
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych;
- przygotowywanie rocznych sprawozdań ukazujących stopień realizacji zadań.

Ewaluacja polegać będzie na:

- ocenie osiągniętych rezultatów działań oraz określeniu stopnia wykonania zakładanych zadań;
- ocenie rozbieżności pomiędzy przyjętymi do realizacji zadaniami a osiągniętymi rezultatami;
- analizie przyczyn rozbieżności oraz identyfikacji obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych;
- planowaniu zmian w zakresie kierunków działania i zadań do realizacji.

X. Podmioty odpowiedzialne i zaangażowane

Koordinator:

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

Realizatorzy zadań:

Wydziały, miejskie jednostki organizacyjne, spółki, w których Miasto posiada udziały, podmioty lecznicze, dla których podmiotem tworzącym jest Miasto Poznań, w tym wskazane w zakresie poszczególnych zadań.

Współpraca:

- Miejska Rada Seniorów;
- Poznańska Rada Działalności Pożytku Publicznego;
- Komisja Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych.

Partnerzy zewnętrzni:

- organizacje pozarządowe;
- administracja rządowa;
- jednostki samorządu terytorialnego;
- ośrodki szkolne i akademickie;
- lokalne, regionalne i ogólnopolskie media;
- przedsiębiorcy.

XI. Zespół projektowy

Nad ustaleniem głównych kierunków polityki senioralnej Miasta Poznania pracował zespół powołany zarządzeniem Nr 594/2021/P Prezydenta Miasta Poznania z dnia 19 lipca 2021 roku (zmieniony zarządzeniem Nr 808/2022/P Prezydenta Miasta Poznania z dnia 10 listopada 2022 roku). Zespół identyfikował obecnie realizowane działania i programy na rzecz seniorów przez wydziały i jednostki organizacyjne, a także potrzeby najstarszych mieszkańców Poznania.

Bibliografia

1. „Encyklopedia starości, starzenia się i niepełnosprawności”, red. A. Zych, Katowice, t. 3, 2017.
2. Fundacja im. Stefana Batorego, „W stronę sprawiedliwej troski. Opieka nad osobami starszymi w Polsce”, 2022, https://www.batory.org.pl/wp-content/uploads/2022/03/RAPORT_W.strone.sprawiedliwej.troski_Opieka.nad_.osobami.starszymi.w.Polsce.pdf [dostęp: 31.01.2022].
3. Główny Urząd Statystyczny, „Stan i struktura demograficzna ludności oraz liczba budynków i mieszkań w województwie wielkopolskim – wyniki ostateczne NSP 2021”, 2022, https://poznan.stat.gov.pl/download/gfx/poznan/pl/defaultaktualnosci/1284/3/1/1/stan_i_struktura_demograficzna_ludnosci_oraz_liczba_budynkow_i_mieszkan_-_wyniki_ostateczne_nsp_2021.pdf [dostęp: 30.09.2022].
4. Miasto Poznań, „Raport z badań rozpoznających potrzeby i problemy mieszkańców Poznania w wieku senioralnym”, 2022, <https://www.poznan.pl/mim/wortals/wortal,284/konsultacje-spoeczne-dotyczace-dzialan-w-ramach-kierunkow-polityki-senioralnej-miasta-poznania-na-lata-2023-2026,p,53874,53893,67484.html> [dostęp: 14.12.2022].
5. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, „Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2020 r.”, 2021, <https://www.gov.pl/attachment/f2152eee-8bbb-4043-9170-313501fb344a> [dostęp: 30.06.2022].
6. Senior.Hub Instytut Polityki Senioralnej, „Ocena potrzeb w zakresie wsparcia dla Seniorów w Polsce – raport z badania opinii społecznej”, 2021, https://seniorhub.pl/wp-content/uploads/2021/12/SeniorApp_Raport_2021.pdf [dostęp: 31.12.2022].
7. Stowarzyszenie Metropolia Poznań, „Potrzeby i oczekiwania seniorów w Metropolii Poznań”, 2021, <http://www.senior.metropoliapoznan.pl/newsView,213,Raport-o-potrzebach-seniorow-w-Metropolii-Poznan,PL> [dostęp: 30.10.2022].
8. Unia Metropolii Polskich, „Młodszy nie będziemy. Miasta wobec starzenia się ludności”, 2022, https://metropolie.pl/fileadmin/news/2022/12/ump_mlodsi_nie_bedziemy_isbn.pdf [dostęp: 30.10.2022].